

HOOFDSTUK I

Het Opschrift des Boeks

VERS 1

1. Het gezicht van Jesaja, den zoon van Amoz, hetwelk hij zag over Juda en Jeruzalem, in de dagen van Uzzia, Jotham, Achaz en Hizkia, de koningen van Juda.

Dit eerste vers vormt het opschrift van het gansche boek. Het wijst een viertal zaken aan omtrent het gansche boek, dat wij kennen onder den naam van Jesaja, namelijk: den schrijver, den inhoud, de voorwerpen en den tijdsduur van de Profetie van Jesaja. In II Kron. 32:32 heet dit boek ook het gezicht van Jesaja. Dit woord geeft ons tevens een wenk aangaande de wijze, waarop dit boek tot stand gekomen is. De profeet is maar niet gaan nederzitten om op grond van zijne godsdienstig-zedelijke begrippen een knap boek de wereld in te zenden, maar hij heeft op Gods bevel nedergepend wat hij eerst van 's Heeren wege gezien had. Het woord gezicht wijst op de openbaring Gods van hem. Hij geeft eerst, nadat hij de waarheid van boven ontvangen heeft - en hierin is hij wezenlijk van de valsche profeten onderscheiden, die geene openbaring van God ontvingen, doch slechts spraken uit het gedichtsel des harten, dat te allen dage alleenlijk boos is. Het woord gezicht is verwant aan het woord schouwer, dat meermalen voor de profeten gebruikt wordt, I Kron. 21:9; 29:29; II Kon. 9:29; 12:15; 19:2; 29:25; 33:18, 19. Hoewel vele geleerden hebben willen onderscheiden tusschen de benamingen: man Gods, profeet, ziener, schouwer, zoo valt er toch op grond der feiten zelve geen wezenlijk onderscheid te constateeren. De profeet Semaja heet beide man Gods, II Kron, 11:2 en profeet, II Kron. 12:5, terwijl Iddo zoowel schouwer, II Kron. 12:15 als profeet, II Kron. 13:22 en Hanani zoowel ziener, II Kron. 16:7, 10 als schouwer, II Kron. 19:2 genaamd wordt. Zoo nu staat ook het begrip gezicht voor de begrippen Profetie en de woorden des Heeren. Men leide uit dit woord dus geenszins af, dat Jesaja enkel visioenen gezien heeft, want de feiten zelve wijzen dit wel anders uit. Voorts zie men over dit vers de Inleiding. Alleen wenschen we hier nog te herinneren aan het woord van Luther, als hij op dit inleidend vers van Jesaja den volgende raad geeft: "Al wie den profeet Jesaja met vrucht lezen en verstaan wil, verachte --- zoo hij althans niets beters weet --- mijn raad en bestuur niet: Zie den titel of het begin van het boek niet voorbij, maar blijf enkele oogenblikken daarover nadenken, totdat gij dien goed verstaat, want de titel van deze profetie is als eene kantteekening en een licht, hetwelk dit geheele boek bestraalt. Daarmede wil ik maar niet zeggen, dat gij de namen der koningen goed leest, maar dat gij het tweede boek der Koningen en dat der Kronieken voor u neemt en leest, vooral wat onder de regeering van die genoemde koningen

gesproken en geschied is”. Een ieder, die met name het eerste deel van Jesaja wenscht te onderzoeken zal wijs doen deze goede raad des Hervormers op te volgen, want vele van zijne woorden hebben ontegenzeggelijk een historischen achtergrond. Al blikte hij ook heen naar de verre tijden van de toekomst des Heeren, dan wortelen de woorden, die hij van 's Heeren wege sprak, nochtans meermalen in de geschiedenissen zijner dagen.

Mislukte Opvoeding

VERS 2

2. Hoort gij, hemelen! en neem ter oore, gij aarde! want de HEERE spreekt: Ik heb kinderen groot gemaakt en verhoogd; maar zij hebben tegen Mij overtreden,

Er is niets meer tragisch in het menschelijk leven dan eene mislukte opvoeding. En dit geldt in dubbele mate van de godzalige opvoeding van kinderen van vrome ouders. Men denke slechts aan de zonen van Jakob, Aäron, Eli, Samuel en David. Doch van een ondoordringbaar geheim mogen we wel gewagen, wanneer we zien, dat God kinderen heeft opgevoed, wier opvoeding althans schijnbaar verongelukt is. Zoo hooren wij den Heere hier zoowel als elders klagen over Zijne kinderen. Tal van vragen dringen zich bij dit mysterie aan ons op, doch wij zullen ze uit heiligen eerbied voor Zijne hooge majesteit onderdrukken. Dat het desniettemin als een ontzettend feit beschouwd dient te worden, blijkt uit den plechtigen oproep aan hemel en aarde. Bij den aanvang van het heerlijk lied van Mozes wordt dit eveneens gedaan, Deut. 32:1. Ook daarin wordt Israëls zonde in zijn verleden, heden en toekomst beschreven. En na zeven eeuwen roept de profeet thans de onveranderde getuigen van hemel en aarde weder op om 's Heeren klachte te beluisteren en zich te verbazen over de hardnekkigheid van Israël. Want de Heere had Israël tot Zijn eerstgeboren zoon aangenomen. Doch wat het volk als geheel in collectieven zin gedaan had, hadden ook de afzonderlijke kinderen Israëls bestaan; ze hadden hun vaderlijken ontfermer en opvoeder den trotschen nek toegekeerd. Men vatte dit woord kinderen hier natuurlijk niet op in herscheppenden, maar in bondsmatigen zin. Israël stond tot God in een zeer nauwe bondsbetrekking en deze wordt veelal onder het beeld van man en vrouw of van vader en kind aangeduid, Deut. 4:6; 14:1; 32:5, 13, 14,16-19; Jer. 2:2, 3; Hos. 11:1. De burgers van Israël worden broeders genoemd, I Kron. 13:2; II Kron. 11:4; 28:10, 11; 35:5. De bondsidee is predomineerend bij al de profeten en ook bij Jesaja. Daarom wordt God ook zoo menigmaal in de Schrift de God der vaders geheeten. In de boeken der Kronieken wordt deze benaming zelfs dertig maal gevonden.

De uitdrukking groot gemaakt wijst er op, dat God Israël heeft geformeerd en bevrijd uit Egypte en uit de slavernij, door de woestijn en in Kanaän geleid en tot

een groot volk gemaakt heeft onder David en Salomo. En het woord verhoogd geeft te kennen, dat God Israël tot de eerstgeborene onder de volken gemaakt heeft, ja zelfs tot een priesterlijk koninkrijk, Ex. 19:6. Maar zij hebben tegen Mij overtreden, zoo klinkt het met stillen weemoed. In betrekking tot de zonde heeft de Schrift een rijkdom van uitdrukkingen, waarvan de meest voorkomende zijn naast deze: Jehova verlaten, kwaad doen in Gods oog, zondigen, dwaas handelen, goddeloos handelen, afwijken van God, afdwalen, zich aan Hem vergrijpen, boeleeren, God tergen. De persoonlijke God, Die Zich aan Israël geopenbaard en Zijn hooge gunst hem zoo rijkelijk betoond heeft, is het tegen wien de zonde zich steeds richt. Zij hebben tegen Mij overtreden. Het verbreken van Zijne wet is eene overtreding tegen Hem. Zoo God Zich nu openbaarde, zou Hij nog niet deze klacht over Zijn volk uiten ?

Dommer dan Ossen en Ezels

VERS 3

3. Een os kent zijnen bezitter, en een ezel de krib zijns heeren; maar Israël heeft geene kennis; Mijn volk verstaat niet.

Jesaja kent het geheim van pakkende en origineele beelden als geen ander. Dit is een van de hoofdkenmerken van zijn stijl. Mede daardoor is het, dat zijn stijl zich kenmerkt door een rijkdom van woorden, levendigheid en kracht. De vergelijking, die hij in dit vers geeft is bekend bij alle Schriftlezers. Een os is een van de domste dieren, doch hij kent zijn bezitter. Wanneer hij honger heeft, loopt hij loeiend naar hem toe om zijn nooddrift van hem te begeeren. Doch alzo doet Israël niet. Hij stilt den honger zijns harten met de Baäls en de Astaroths. Israël toont geene kennis te hebben aan Jehova, die juist is voorgesteld als zijn eigen Vader. De vergelijking van Zijn volk met een ezel moet nog meer kracht bijzetten bij deze aangrijpende gedachte. Een ezel wordt in den regel beschouwd als het allerdomste en stugste dier. Hij was reeds in de vroegste oudheid in het Oosten een nuttig huisdier en met den kamel de lastdrager en het vervoermiddel bij uitnemendheid. De Oostersche ezel is echter grooter en mooier en ook meer fier en vlug dan de Westersche. Het warme klimaat van het Oosten is meer naar zijn aard dan het koude, natte Westersche. Hoewel beweerd wordt, dat de ezel in het Oosten niet zoo dom is als ten onzent, zoo is het toch duidelijk, dat hij hier met den os voorkomt als een van de domste dieren. Toch geeft hij tegenover zijn meester blijken van kennis, gehoorzaamheid en zelfs verkleefdheid. Al is hij ver van huis, hij bemint zijn stal en weet hem op het nauwkeurigst weer te vinden.

Alzo nu is het met Israël niet. Dit volk toont geene kennis aan Jehova te hebben en aan de zegeningen Zijns verbonds. Een uitwendige en historische kennis was er wel, doch niet de kennis der liefde, die den Heere zoekt en dient. De Heere

Jezus zeide van Zijne schapen: "Ik ken de goede Herder en ken de mijnen en word van de mijnen gekend." Deze liefdekennis nu ontbrak Israël ten eenenmale. Hij zocht den Heere niet, maar verliet Hem om andere goden na te hoereeren. Het redeloos gedierte beschaamde hem.

Gebit en toom, door 's menschen hand bestierd, Beteuglen 't woest en redeloos gediert.

De teugel echter van 's Heeren wet, die door het vleesch krachteloos was, heeft Israël niet weerhouden van ongebreidelde zinnelust en afkeerigheid.

Het Wee Over Zevenvoudige Zonde

VERS 4

4. Wee het zondige volk, het volk van zware ongerechtigheid, het zaad der boosdoeners, de verdervende kinderen! Zij hebben den HEERE verlaten; zij hebben den Heilige Israëls gelasterd; zij hebben zich vervreemd, wijkende achterwaarts.

Onze profeet bemint ten zeerste het getal zeven. Niet dat hij dit getal zoo dikwijls noemt, maar wel geeft hij vele beschrijvingen met een zevental hoofdtrekken. We zullen gelegenheid te over hebben om hiervan telkens weder voorbeelden te vinden. Dan zullen we ook zien, dat dit getal zeven, het getal niet der volmaaktheid, maar der volkomenheid, hetzij ten goede, hetzij ten kwade, veelal verdeeld is in twee deelen van vier en drie. Dit is ook in dit vers het geval. Eerst beschrijft hij in een viertal krachtige woorden het zondig bestaan, de verkeerde gezindheid van Israël, daarna in een drietal uitdrukkingen de booze daden van Israël in betrekking tot zijn wandel, woord en wil.

Volgens Ex. 19:6 had Israël een heilig volk te zijn, doch het was een zondig volk. Het woord goi wordt gebruikt, dat veelal ter aanduiding van de heidensche volken buiten Israël gebezigd wordt. Het woord voor zonde wijst op het missen van het doel. Door zijn ongeloof en ongehoorzaamheid heeft Israël zijnerzijds reeds voor zeer vele eeuwen het doel gemist. In plaats van een heilig bondsvolk te zijn, dat nauw verbonden was met zijn God, werd het den heidenschen volken gelijk in zijne zonde en ellende, een volk van zware ongerechtigheid, zooals hij het vervolgens noemt. De ongerechtigheden drukten Israël ter neder als een zware last. Al de ellenden, die het heeft moeten doorstaan van de wereldrijken waren altogader het gevolg van zijn ongerechtigheden. Geen mensch en geen volk zondigt er ooit goedkoop! Wie het kwade doet zal het kwalijk gaan. Het kwade roept steeds om straf en wie God, de Fontein aller goeden, verlaat heeft smart op smart te vreezen. Zaad der boosdoeners, dus heet de woordenrijke profeet Israël vervolgens. Oorspronkelijk het zaad Abrahams, en ook immer

roemend het zaad Abrahams te zijn, werd dit zondige volk door zijne ongerechtigheden een addereengebroudsel en het zaad des duivels, Matth. 3:7; Joh. 8:33, 41. Zoo schrikkelijk verkeert en ontadelt de zonde den mensch! Verdervende kinderen. De ontaarde kinderen, die volgens vers 2 hun Vader verlaten hebben, hebben zichzelf en anderen daardoor bedorven, en als verdervers gaan ze naar het eeuwig verderf. Zoodra de zoon uit de bekende Gelijkenis het vaderlijk huis verliet, begon hij zichzelf te verderven door zijn goed en gezondheid met hoeren door te brengen. In Openb. 11:18 worden de goddeloozen aangeduid als de zoodanigen die de aarde verderven. In een drietal krachtige trekken wordt Israël hier eindelijk nog in zijn goddelooze levensopenbaring aangeduid. Door in zeven trekken des volks ongerechtigheden aan te duiden heeft de door den H. Geest gedrevene profeet de zonden zijns volks als volkomen voorgesteld. Zooals hij het vervolgens ook voorstelt door het beeld van een volslagen kranke te schilderen, er was geen heelen meer aan, want de afschuwelijke kanker der zonde had het gansche staatslichaam aangetast in hoofd en leden. We lezen dan ook zoo treffend in II Kron. 36:16, dat de grimmigheid des Heeren tegen Zijn volk opging dat er geen heelen aan was. Over den naam Heilige Israëls zie men de Inleiding. Deze naam komt twaalf maal in het eerste en zeventien maal in het tweede deel voor.

Ongeneeslijke krankheid in Hoofd en Leden

VERZEN 5 EN 6

5. Waartoe zoudt gij meer geslagen worden? Gij zoudt des afvals des te meer maken; het gansche hoofd is krank, en het gansche hart is mat.

6. Van den voetzool af tot het hoofd toe is er niets geheels aan hetzelve; maar wonden en striemen en etterbuilen, die niet uitgedrukt noch verbonden zijn, en geene derzelve is met olie verzacht.

Ontzaggelijke slagen had God Israël toegebracht in de dagen, waarin deze woorden door Jesaja gesproken werden. Het is niet met zekerheid uit te maken aan welke gerichten de profeet hier gedacht heeft. De meeste uitleggers willen gedacht hebben aan de zware rampen, die het land troffen ten tijde van Achaz; en het wil ons voorkomen dat deze gedachte nog het meest aannemelijk is. Deze ontaarde booswicht nam die goddelijke slagen echter niet ter harte. Integendeel, wij lezen nadrukkelijk van hem dat naarmate hij meer verdrukt werd, hij des overtredens te meerder maakte, II Kron. 28:22. Daaraan herinnert nu blijkbaar vers 5. Het volk had geweigerd de vaderlijke tucht aan te nemen. Het is een van de ontzettendste verschijnselen van de tucht, wanneer een weerbarstig zoon zich koel houdt tegen de roede des vaders, er zich groot onder houdt en het stijve hoofd en stugge hart er dwars tegen in zet. Aldus ging het met Juda in de dagen

van Achaz. De Heere klaagt over dit verschijnsel bij monde van Jeremia, zeggende: "Te vergeefs heb Ik uwe kinderen geslagen, zij hebben de tucht niet aangenomen," Jer. 2:30. En verder: "Gij hebt hen geslagen, maar zij hebben geene pijn gevoeld; Gij hebt hen verteerd, maar zij hebben geweigerd de tucht aan te nemen; zij hebben hunne aangezichten harder gemaakt dan een steenrots; zij hebben geweigerd zich te bekeeren," Jer. 5:3. De kastijdingen verteederden dus niet meer, doch verhardden veeleer. De slagen, die bedoelden tot inkeer te brengen, brachten tot afkeer en verwekten des te meer weerzin en afval. Sommigen vertalen hier door "Waar zoudt gij meer geslagen worden?" De bedoeling van de vraag is dan, dat er geen plek meer op het lichaam was, dat tengevolge van de slagen niet reeds krank was geworden. Op zichzelf is ook deze gedachte volkomen waar, doch we zien geen reden om van de gewone vertaling af te wijken. Onder het beeld van iemand, die van het hoofd tot de voeten lijdt aan eene walgelijke krankheid, beschrijft de profeet vervolgens de zedelijke krankheid alsmede de ontreddeering des volks tengevolge van zijn schuld en straf. De krankheid wordt beschreven als een alles aantastende kwaal. Hoofd en hart zijn er beide door aangetast, d.w.z. overheid en volk zijn beide door de krankheid aangetast. De ziekte is derhalve onherstelbaar en geeft niet de minste hoop op genezing. Meer nog, er is ook geen heelmeeester, die de etter uit de etterbuilen heeft gedrukt en de wonden heeft verbonden en met olie verzacht. De olijfolie en de vijgen waren van ouds in het Oosten twee van de meest gewone geneesmiddelen. Zooals de zaken thans in Juda stonden, was er geen balsem in Gilead en was er geen heelmeeester aldaar en kon de gezondheid van den kranke niet rijzen. Dit schijnt thans ook de jammervolle toestand der zoogenaamde Christenvolken te zijn. Het is aan geen twijfel onderhevig, de volken zijn vermolmd van de voetzool tot den schedel. En er is geen enkele wet of beweging meer, die heil kan brengen. Men woelt en wart er zich hoe langer hoe dieper in. Er is slechts een, die thans de heilzon over de afgetobde volken kan doen dagen en dat is Jezus Christus.

De Aangebrachte Verwoesting in Juda

VERS 7

7. Uw aardrijk is eene verwoesting, uwe steden zijn met het vuur verbrand; uw land verteren de vreemden in uwe tegenwoordigheid, en eene verwoesting is er, als eene omkeering door de vreemden.

Wat de profeet juist oneigenlijk onder het beeld eener walgelijke krankheid te kennen gaf wordt thans eigenlijk in enkele forsche trekken geschilderd. Het vruchtbare land, dat God eens aan Zijn volk gegeven had was verwoest door de invallende legers. De steden waren, zooals dit veelal in oorlogstijd gaat, in assche gelegd. De vreemde indringers hadden voor hunne oogen hun oogst vernield. Och, de menschen waren toen niets slechter dan de beschaafde volken onzer

dagen. Trots alle geroep van ontwikkeling zijn ze niet ten goede, maar veeleer ten kwade ontwikkeld. Eene opmerking is in dit verband en aan het begin onzer verklaring zeker niet overbodig. Ze is deze dat de lezer oog hebbe voor de eigenaardige profetische en in het algemeen Oostersche stijl in uitdrukkingen als deze: "Uw aardrijk is eene verwoesting." Dit vatte men niet absoluut en star letterlijk op, maar als een sterke uitdrukking voor de vernieling, die door de invallende legers was te weeg gebracht. Als er staat: uwe steden enz. dan wil dat niet zeggen, dat er geen enkel stadje meer was overgebleven. Zie ook de uitdrukking in vers 15: "Uwe handen zijn vol bloed," wat natuurlijk niet wil zeggen, dat zij met ongewasschene en bebloede handen baden. Zoo zeide ook David, dat hij zijn bed nat maakte met zijn tranen. En van Johannes den Dooper wordt gezegd, dat gansch Juda en Jeruzalem tot hem uitgingen in de woestijn, wat men ook al weder niet in stijf letterlijken en al te nuchter prozaischen zin dient op te vatten.

Het Overblijfsel van het Gericht

VERZEN 8 EN 9

8. En de dochter van Zion is overgebleven als een hutje in den wijngaard, als een nachthutje in den komkommerhof, als eene belegerde stad.

9. Zoo niet de HEERE der heirscharen ons nog een weinig overblijfsel had gelaten, als Sodom zouden wij geworden zijn; wij zouden Gomorra gelijk zijn geworden.

De idee van overblijfsel zullen we telkens weder bij Jesaja ontmoeten. Men zie hierom de Inleiding. In het vierde hoofdstuk zal hierover nog iets meer gezegd worden, zoodat we hier kunnen volstaan met slechts op de beelden, ter aanduiding van het overblijfsel gebruikt, te wijzen. In de groote wijngaarden had men oudtijds wachters, die tegen dieven en het wild gedierte hadden te waken. Deze bouwden hutjes als beschutting tegen de hitte des daags en de koude en de dauw des nachts. Als zulk een wachthuisje in den wijngaard of meloenenhof was de dochter van Zion, d.i. Jeruzalem, temidden van de algemeene verwoestingen overgelaten. Dewijl de steden algemeen gezocht, bewonderd en trotsch waren, en wel voornamelijk Jeruzalem als de hoofd-residentie en tempelstad, zoo wordt ze veelal vergeleken bij eene schoone maagd. Ze was thans echter met al de platgebrande steden en dorpen om zich henen een toonbeeld van eenzaamheid en verlatenheid. De oogst is binnen gehaald, doch het hutje is overgebleven. Welk een treffend beeld van de stille eenzaamheid! Ja, Jeruzalem is als eene belegerde stad. Men lette op dit als! Dit zegt ons dat we hier niet aan de belegering door Sanherib mogen denken. Dat de stad gespaard is wil Jesaja niet verklaard hebben uit de deugd harer inwoners, maar alleen uit de sparende genade Gods. God had ze als Sodom kunnen omkeeren.

Toespraak tot de Leiders en het Volk te Jeruzalem

VERZEN 10 EN 11

10. Hoort des HEEREN woord, gij oversten van Sodom! neem ter oore de wet onzes Gods, gij volk van Gomorra!

11. Waartoe zal Mij zijn de veelheid uwer slachtoffers? zegt de HEERE; Ik ben zat van de brandoffers der rammen, en het smeer der vette beesten, en heb geen' lust aan het bloed der varren, noch der lammeren, noch der bokken.

Vrees was Jesaja onbekend. Een Jeremia zien we meermalen zwak, Jesaja nimmer, of het moest zijn die eene keer, toen hij tegenover de heerlijkheid van den Messias stond en uitriep : "Wee mij, want ik verga!" Voor God alleen was hij klein en zwak en onrein, tegenover de menschen stond hij altoos pal en kende geene bloohartigheid. In de schoone apostrophe van vers 10 hebben we een staal van zijn leeuwenmoed. Of zou het geen moed genomen hebben om de trotsche overheden van Jeruzalem aan te spreken als Oversten van Sodom en hare niet minder hoovaardige burgers als het volk van Gomorra? Deze steden stonden toch in de schatting des volks met een zwarte kool aangeteekend. Toch is deze aanspraak niet alleen om zijn moed, die er uit spreekt, maar ook om den vorm echt Jesajaansch, want dus heeft hij in een paar woorden eene ontzagelijke en verpletterende waarheid uitgesproken. Ieder verstond hem dan ook ten volle en wist, dat hij hiermede te kennen wilde geven, dat, ofschoon Jehova hen gespaard had in de dagen des krijgs, zij even vuil waren als Sodom en Gomorra en ook evenzeer verdiend hadden omgekeerd te worden. De beroemde Prof. Van Der Palm schreef zeer terecht van dit vers dat wij in onze hedendaagsche schriften niets bezitten, dat deze verpletterende vrijmoedigheid van Jesaja kan evenaren. Dat hij de overheden het eerst noemt is mede omdat deze het meest schuldig waren aan den jammerlijken toestand van zaken. Hunne verdorvenheid was zóó groot dat de veelheid en de vetheid hunner offeranden, zelfs al het bokken- en stierenbloed deze niet vermochten weg te wasschen.

Godsdienst waarvan God walgt

VERZEN 12 TOT 15

12. Wanneer gijlieden voor Mijn aangezicht komt te verschijnen, wie heeft zulks van uwe hand geëischt, dat gij Mijne voorhoven betreden zoudt?

13. Brengt niet meer vergeefsch offer; het reukwerk is Mij een gruwel; de nieuwe maanden en sabbatten, en het bijeenroepen der vergaderingen vermag Ik niet: het is ongerechtigheid, zelfs de verbodsdagen.

14. Uwe nieuwe maanden en uwe gezette hoogtijden haat Mijne ziel; ze zijn Mij tot eenen last; Ik ben moede geworden die te dragen.

15. En als gijlieden uwe handen uitbreidt, verberg Ik Mijne oogen voor u; ook wanneer gij het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet; want uwe handen zijn vol bloed.

Er is geen oppervlakkiger praat dan dat de eeredienst des Ouden Verbonds niet zou letten op de gezindheid des harten. God heeft nimmer een bloot uitwendigen eeredienst, die buiten het hart zou omgaan, ingesteld. Alle offer moest de dankbare gezindheid des harten uitdrukken. Hij wilde ook toen reeds het hart en waarheid in het binnenste. Het boek der Kronieken, dat een beeld ontwerpt van de theocratie in Israël, plaatst de vroomheid des harten van de koningen op den voorgrond. Als type en maatstaf der vroomheid treedt David op. Abia en Josia wandelen in den weg van hun vader David. Achaz deed niet, Hiskia wel zooals hun vader David gedaan heeft, II Kron. 28:2; 29:2. Als technische termen en staande uitdrukkingen wordt er telkens weder gesproken van het al of niet Jehovah zoeken, vragen, volgen, dienen, erkennen, vreezen en een wandelen voor Zijn aangezicht, in Zijne geboden, wetten en wegen. De krasse bewering van den Leidschen hoogleeraar Eerdmans: "Het is bekend, dat de Oud Testamentische ethiek niet tot de gezindheid afdaalt" is dan ook door de Groninger Hoogleeraren Wildeboer en Bleeker afdoend bestreden; en wij mogen wel zeggen, dat zulk eene oppervlakkige bewering het gansche Oude Testament en wel voornamelijk eene plaats als deze tegen zich heeft. De zetel der vroomheid ligt volgens het Oude Testament zoowel als het Nieuwe in het hart en in de gesteldheid des harten. Van daar ook de benamingen der vroomheid: het hart richten op Jehova, I Kron. 29:18; II Kron. 16:9. Anderzijds is ook de zetel der zonde in het hart en niet bloot in de uitwendige daden des menschen.

Al even dwaas is de bewering van sommige critici, dat Jesaja alsmede de andere profeten op geen al te vriendschappelijken voet zou hebben gestaan met den offerdienst van bokken- en stierenbloed. Het is waar, dat Jesaja en ook de andere profeten meermalen harde woorden hebben gesproken tegen het dood formalisme, dat zich enkel verloor in een brengen van de voorgeschreven offers naar de wet, terwijl het hart van God verre bleef en hunne voeten wandelden op de paden der ongerechtigheid. Zulke plaatsen vindt men in Hos. 6:6; Am. 5:21-24; Mich. 6:6-8. Doch men zou op grond van een uitspraak als Jak. 1:26, 27 met evenveel recht kunnen beweren, dat Jakobus antinomiaan was, als op grond van dergelijke plaatsen te willen beweren, dat de profeten den wettischen offerdienst niet gunstig gezind waren. Zij kwamen in deze taal alleen maar krachtig op voor een dienen van Jehova in oprechtheid des harten, want de profeten waren er alle diep van doordrongen, dat God waarheid in het binnenste wil en dat het Hem hij de instelling der wettische offeranden niet te doen was om de uiterlijke vormen, maar om de vroomheid des harten. De offers waren alleen dan den Heere welbehagelijk, wanneer ze eene uitdrukking waren van de liefde en

dankbaarheid, de aanbidding en lofprijzing des harten. En hier is een beginsel van het godsdienstig leven, dat nimmer zijn kracht verloren heeft of ooit verliezen zal. Ook wij mogen heden ten dage vrij zeggen, dat alle kerkgaan, doopen, Avondmaal vieren, het betalen van de kerkelijke gelden ten eenenmale niets beteekent, ja een stank in Gods neusgaten is, zoo het buiten de liefde des harten omgaat. Dit geldt ook van de schoonste belijdenis. Hoe goed en voortreffelijk deze op zichzelf ook zij, zij kan nimmer het gemis van de ware liefde des harten tot den Heiland vergoeden. De Gemeente van Efeze was in vele opzichten eene voortreffelijke gemeente, doch de Heere Jezus beschouwt haar als gevallen, dewijl de liefde haars harten was afgekoeld. In de laatste dagen dezer bedeeing zullen er velen zijn, die den vorm der godzaligheid hebben, doch hare kracht verloochenen. En dat terwijl God een gruwel heeft aan de vormen zonder de kracht. Dit toch is Formalisme, Hypocrisie, Farizeïsme. Zoo nu stonden de zaken reeds in de dagen van Jesaja. In vers 12 beteekent het woord betreden eigenlijk vertrappen, vertreden. Men leefde als de lieden van Sodom en Gomorra in een valsche rust en brooddronkenheid, in gierigheid en gruwel doch men wilde onder dit alles ook nog godsdienstig blijven en men hield derhalve de vormen van den godsdienst aan. Men wandelde volstrekt niet voor Gods aangezicht naar den eisch des verbonds, doch men verscheen nog wel voor Zijn aangezicht. Daarom verwonderen wij ons niet, dat God gruwde van hunne offers, hun reukwerk en gezette hoogtijden. Hij noemt ze vergeefs, een gruwel. Hij vermag ze niet; haat ze; ze zijn Hem tot een last; Hij is er moede van, terwijl Hij de gebeden dier bloedbevleken niet wil zien of hooren. Hij wil dat schijn en zijn gepaard gaan!

De Godsdienst die God Vordert

VERZEN 16 TOT 18

- 16. Wascht u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor Mijne oogen weg; laat af van kwaad te doen;**
17. Leert goed doen, zoekt het recht, helpt den verdrukte, doet den wees recht, handelt de twistzaak der weduwe.
18. Komt dan, en laat ons samen rechten, zegt de HEERE: al waren uwe zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol.

Het bloed der onschuld kleefde den bidders en offeraars aan de handen. Met terugslag daarop nu roept de Heere hen toe: Wascht u, reinigt u! Israël mocht er over klagen, dat zijn gebed niet verhoord werd, 59:3; 65:15; Jer. 11:14; Klaagl. 3:44; Ps. 80:4, doch het gebed der goddeloozen is God een gruwel. De priesters moesten zich volgens Ex. 30:19-21 wasschen vóór ze het heiligdom bedienden op straffe des doods. Met toespeling daarop wordt den offeraars en bidders nu toegeroepen, dat ze zich zouden wasschen en reinigen. Ze moesten die handen

eerst in onschuld wasschen, Ps. 26:6; 73:13 alvorens ze tot God genaakten. De rechtvaardige Jakobus roept eveneens: "Naakt tot God en Hij zal tot U naken," doch hij voegt er in één adem aan toe: "Reinigt de handen!" Verder wordt nog een tweetal zaken genoemd, wat Israël dient na te laten en weg te doen, terwijl in vers 17 een vijftal zaken genoemd wordt, dat positief gezocht en beoefend dient te worden. Wij zien hier ook dat, hoewel Israëls moraal in het algemeen genomen meer een negatief karakter vertoonde, het toch niet aangaat om te beweren, dat deze uitsluitend negatief was, daar ze ook wel terdege mede een positief karakter droeg. Zoo worden de boozen niet alleen opgeroepen om onvoorwaardelijk te breken met het kwade in elken vorm, maar om ook tevens het goede te doen, het recht van God en mensch te zoeken, den verdrukten te helpen. En als voorbeelden van de verdrukten worden dan genoemd de wees en de weduwe. God had in Zijn wet inzonderheid Zijn hand beschermend uitgebreid over de weduwen en weezen en armen, Ex. 22:22-25; Deut 10:18; Ps. 68:5, doch Juda had in Jesaja's tijd deze wettelijke verordeningen met voeten getreden.

Komt dan, zoo roept de Heere vriendelijk en dringend noodigend, nadat Hij eerst Juda op de rechte voorvereischten tot de gemeenschap met God heeft gewezen. Men houde hier wel voor de aandacht, dat dit niet tot zondaars wordt gezegd, die ten eenenmale niets van God en Zijn dienst afwisten, maar tot het volk des Heeren, dat met Hem in bondsbetrekking stond. Predikers hebben wel eens dwaselijk op grond van dit woord het voorgesteld alsof de zondaar zich eerst heel wat opknappen moet, alvorens hij tot God mag naderen. Doch dit strijdt niet alleen met de leer der vrije genade, doch met het achttiende vers zelf, want er zijn volgens dit vers geene gruwelijke zonden, die den zondaar terug mogen houden en die niet door God vergeven worden. Wie tot Christus komt, zal geenszins worden uitgeworpen. En hier geldt de regel: "Just as I am without one plea." Doch men vergeete nimmer, dat God hier spreekt tot zeer godsdienstige, doch huichelachtige menschen. Zij konden, zoolang ze leefden in hunne gruwelen, geene gebedsverhooring of gunste Gods ontvangen. Er moest bij dit volk een breken met de zonde en eene betering des levens intreden. Tot zoolang beteekende al hun godsdienstvorm niets. God wil echter daarna ook nog met dit huichelachtig volk te doen hebben. Hij wil met dit volk rechten, samenspreken om tot een goede slotsom te komen. Hij wil hen wijzen op hunne zonde, schuld en straf en op Zijne eindelooze ontferming. Al waren hunne zonden rood als scharlaken. Deze roode kleur wordt genoemd met toespeling op het onschuldig vergoten bloed. Karmozijn was een onuitwisshare kleur, die gemaakt werd van de purperslak. De roode vaars en roode asch waren naar Num.19:2,6, 9 eveneens eene aanduiding van de zonde. God wil echter door het roode bloed van Zijn Lam de zonde wit maken als versch gevallen sneeuw en als blanke, ongeverfde wol. Juda nam echter deze uitnoodiging niet aan!

Willig of Weigerachtig en Wederspanning?

VERZEN 19 EN 20

19. Indien gijlieden willig zijt en hoort, zoo zult gij het goede dezes lands eten;

20. Maar indien gij weigert, en wederspanning zijt, zoo zult gij van het zwaard gegeten worden: want de mond des HEEREN heeft het gesproken.

Na Zijn vriendelijke noodiging plaatst de Heere nog met nadruk Juda voor oogen wat het gevolg zal zijn van de gewillige aanname van Zijn dringend verzoek of van de verwerping daarvan. Het willig ziet op het gehoorzaamlijk komen tot den Heere om zich door Hem te laten reinigen, want Hij alleen kon hunne karmozijnroode gruwelen sneeuw wit maken. De genadige vrucht van de gewillige onderwerping aan Jehova zal zijn, dat ze het goede van Kanaän zullen eten. Het ontga de aandacht niet, dat de Heere hier niet wijst op den hemel der heerlijkheid, maar op Kanaän. Men kan voor duizend Joden spreken over de heerlijkheid des hemels en er zal geen enkele door geroerd worden, want een orthodoxe Jood voelt voor den hemel zoo goed als niets. Maar begin hem te schilderen de heerlijke en beloofde zegeningen in Kanaän en hij is een en al oor. Hoe moet men dit eigenaardig verschijnsel, dat aan alle Jodenzendingen bekend is, verklaren? Alleen door Gods bestel. Naar Zijn heiligen raad en belofte is Israël het volk der aarde, welks burgerschap niet als het onze in den hemel is, maar in Kanaän. Bij gehoorzaamheid zou Israël de rijkste zegeningen smaken in zijn land. De Gemeente zingt hier gedurig van, maar gelooft of begrijpt daarvan in den regel maar bitter weinig. Eerst zingt men lustig, want gezangen te zingen, waarin van Jezus en Zijn bloed gewag gemaakt wordt, is volgens velen immers een gruwel, welnu eerst zingt men lustig: "Ach had naar Mijn raad, zich Mijn volk gedragen" enz. Daarop:

"k Had u dan tot spijs
Vette tarw doen groeien;
En u ten bewijs,
Hoe Ik u kon voên,
Honigbeken doen
Uit de rotsen vloeien!"

Dezelfde belofte nu wordt ook hier aan Juda gegeven. Het wee wordt echter gesteld tegenover het wel. En wel in een woordspeling, waarvan Jesaja het geheim als geen ander schrijver kent. Tegenover het goede eten plaatst hij het door het zwaard gegeten worden. De Hebreëen stelden het zwaard veelal voor als een vratig roofdier, dat velen verslond en spraken daarom van "den mond des zwaards" en het "eten en verslinden van het zwaard," waarmede natuurlijk de verwoestingen van den oorlog bedoeld worden. Ten slotte wordt nog herinnerd aan den mond des Heeren, die deze beloften en bedreigingen gesproken heeft en

ook beide gewisselijk vervullen zal, al naardat Israël hoort of niet hoort. Reeds in de boeken van Mozes had God hierop gewezen, Lev. 26:25; Deut. 32:41, 42. De Assyriërs en Babyloniers mochten komen met hun zwaard, het was in het wezen der zaak 's Heeren wraakzwaard, dat Israël trof.

Jesaja's Klaaglied over Jeruzalem

VERZEN 21 TOT 23

21. Hoe is de getrouwe stad tot eene hoer geworden! zij was vol recht; gerechtigheid herbergde daarin, maar nu doodslagers.

22. Uw zilver is geworden tot schuim; uw wijn is vermengd met water.

23. Uwe vorsten zijn afvalligen, en metgezellen der dieven; een ieder van hen heeft de geschenken lief, en zij jagen de vergeldingen na; den weezen doen zij geen recht, en de twistzaak der weduwen komt voor hen niet.

Jesaja was niet alleen een man van verheven intellect en vasten wil, maar ook van diep gevoel. Dit wordt ons duidelijk in zijn taal en stijl weerspiegeld. Hoewel we vastelijk gelooven in de woordelijke ingeving der gansche Schrift, zoo leggen we nochtans sterken nadruk op het organisch karakter van die ingeving en houden staande dat de karakterhoedanigheden van de heilige schrijvers en met name van Jesaja uit hun stijl kan worden opgemaakt, wijl deze daarin op de schoonste wijze weerkaatst worden. En dan is het uit den stijl van Jesaja wel op te maken, dat hij niet zulk een gevoelsmensch was als Jeremia, maar ook tevens dat een fijn en diep gevoelsleven aan zijn zielshoedanigheden niet vreemd was. Hier breekt hij uit in een roerend klaaglied over den afval van de geliefde stad zijner inwoning, gelijk men oudtijds bij de begrafenis eener geliefde doode aanhief. Met heimwee staart hij daarbij op Jeruzalems schoon verleden in de dagen van David en Salomo en ook zelfs na de onherstelbare breuke tusschen Noord en Zuid, toen de stad een veilig toevluchtsoord werd voor de Levietische vluchtelingen uit de noordelijke stammen. De stad was toen getrouw aan God en Zijn verbond. Doch zie, zij heeft later het huwelijksverbond met Jehova verbroken en is een hoer geworden! Let wel, de profeet noemt haar geene gevallen vrouw, maar een hoer. Men gevoelt het onderscheid. Eene vrouw kan plotseling door het kwade licht verrast of verleid worden en toch overigens wel eene eerbare vrouw zijn, die haren val met heete tranen beschreit en misschien zedelijk wel veel hooger staat dan hare zuster, die nimmer kwam te vallen. Eene hoer daarentegen is niet maar eens gevallen, maar is welbewust wandelende op de paden der wellust en vleeschdienst en verslingert zich aan niet een, maar aan een ieder man. Zóó nu is het gegaan met Israël volgens de aangrijpende klachte van Jesaja. En naar luid van het profetisch Woord zal het dus weder gaan met de Kerk, Openb. 17 en 18. De Kerk lijkt reeds in onze dagen op niets

meer dan op eene vuile deerne. Vroeger was Jeruzalem geheel vervuld met recht en de gerechtigheid had er een vaste woonplaats. Ze trok er niet, alsof ze eene vreemdelinge ware, vluchtig door, maar herbergde er in, had daar haren vasten zetel en eergestoelte. De begrippen recht en gerechtigheid worden in den dichtsterlijken stijl der Schrift dikwijls samenverbonden ter aanduiding van de regeering en het Rijk van den Messias. Tezamen genomen, drukken deze begrippen de ware verhouding uit, die er bij de menschen bestaat tegenover God en de naasten. Slaat de profeet thans een blik op de hoofdstad des lands, dan schiet zijn gevoel vol over den snellen afloop der wateren. Alle zuivere rechtsverhoudingen toch waren verbroken. Recht en gerechtigheid hebben hun herberg verlaten en ongerechtigheid van allerlei aard heeft hunne plaats ingenomen. Doodslagers hebben nu hun bestendig tehuis in Jeruzalem. Wat vroeger als zilver was, is geworden tot schuimslakken, zilverschuim, dat volstrekt waardeloos is. En de wijn is vervalscht met water. De Heere Jezus maakte water tot wijn, de zondaars maken wijn tot water. In het volgende vers zegt de profeet wie hij bedoelt met het zilver en den wijn. Het zijn de trotsche, afvallige vorsten, die steeds voorgingen in rechtsverkrachting en vermolmd politiek. Zij moesten het uitmuntendst zijn, de geestelijke leidlieden, doch zij waren de schandelijkste misdadigers. In een zestal krachtige trekken teekent Jesaja ze als afvalligen, dievengezellen, geschenkenliefhebbers, loondienaars, d.w.z. ze boden hunne diensten aan den meestbetalende aan, terwijl ze om de armen, die niets hadden te betalen, zich niet bekreunden. Van die laatsten worden hier nadrukkelijk de weezen en de weduwen genoemd. Men leze in dit licht nog eens weder het zeventiende vers. En ook vers 5, want hier ziet men, dat hoofd en hart van het volkslichaam krank waren.

Gericht en Herstel

VERZEN 24 TOT 27

24. Daarom spreekt de Heere HEERE der heirscharen, de Machtige Israëls: O wee! Ik zal Mij troosten van Mijne wederpartijders, Ik zal Mij wreken van Mijne vijanden,

25. En Ik zal Mijne hand tegen u keeren, en Ik zal uw schuim op het allerreinste afzuiveren, en Ik zal al uw tin wegnemen;

26. En Ik zal u uwe rechters wedergeven, als in het eerste, en uwe raadlieden als in den beginne; daarna zult gij eene stad der gerechtigheid, eene getrouwe stad, genoemd worden.

27. Zion zal door recht verlost worden, en hare wederkeerenden door gerechtigheid;

Na het klaaglied des profeten, neemt thans de Heere Zelf weder het woord. Op een verschrikkelijke wijze kondigt de Heere het gericht aan over die snoode moordenaarsbende. Verschrikkelijk is deze gerichts aankondiging om drie

redenen. Vooreerst om de drie Godsnamen, die hier ter aanduiding van Zijne geduchte macht gebezigd worden. Deze naam duidt Hem aan als den grooten Rechter, voor Wien Israël jaarlijks driemaal moest verschijnen, Ex. 27:17; 34:23. De afvallige bende vertrad Zijn voorhoven als huichelaars en moordenaars, doch Hij zal hen dit afleeren voor altoos. De naam Jehova Zebaoth wijst Hem aan als den Krijgsman, Die al de Engelen als krachtige helden tot Zijn dienst heeft in den strijd tegen de goddeloozen. Deze naam is Gods kriegsnaam en het teekent in den regel niet veel goeds, wanneer Hij dezen ontzeggelijken naam in toepassing op Zijn volk gebruikt zoo als hier. Dit zegt dan veelal dat Hij Zijn volk als Zijn vijanden beschouwt en behandelt. De derde naam hier gebruikt is Machtige Israëls. Ook deze naam wijst weder op Zijn onweerstaanbare mogendheid. Misschien zijn deze drie namen wel eene zwakke heenwijzing naar de heilige Drieëenheid, doch hoofddoel van het gebruik dezer drie namen is te wijzen op de verschrikkelijkheid van het oordeel, dat den goddeloozen wacht. In de tweede plaats is het een vreeselijk iets voor de goddeloozen, dat de Heere ze hier Zijne wederpartijders en vijanden noemt. Hij beschouwt het eens geliefde volk, dat Zijne echtvriendin was, als Zijne bitterste vijanden. Er is bij Hem de ontzaggelijke toorn van de gewonde en versmaadde liefde. In de derde plaats geeft de Heere hier te kennen, dat het eene zoete en troosterijke gedachte is voor Hem om de wraak aan deze Zijne hateren te koelen. Is het nu niet verschrikkelijk te noemen, wanneer de wrake den Heere over Zijn bondsvolk zoet wordt? Voor ons is het evenwel troostrijk te mogen weten, dat er bij God slechts een "*dag* der wraak" en een "*jaar* der verlostten" gevonden wordt, 61:2; 63:4.

In Zijn toorn gedenkt Hij nochtans des ontfermens, zoo leert ons vers 25. Dit vormt den overgang van het gericht tot het herstel des volks. Zijn gericht is altoos eene crisis, eene scheiding tusschen licht en duisternis, zonde en genade. Hij zal als het vuur des goudsmids scheiding maken tusschen den droesem en het edele metaal. Hij komt met de wan in de hand om scheiding te maken tusschen het kaf en het koren. Gelijk het zilver wordt gelouterd in den smeltkroes en door het vuur zijn schuim en tinstof wordt gezuiverd door het gebruik van potaschloog, alzoo zal God met Israël doen. Dit beeld heeft beide een donkere en een lichtzijde. Het vuur van den smelter laat het edele metaal na, het vuur des gerichtes een reine stad en een rein volk. Het gericht over Israël is nimmer tot algeheele vernieling, maar steeds weer tot een scheiding van het zilver en het schuim. "Al 't godloos volk verdoet Ge als schuim van de aard." Nadat Jeruzalem gereinigd is, zal de Heere haar ganschelijk herstellen en haar rechters wedergeven als in het eerste, toen namelijk de stad nog de getrouwe stad was, vers 21. De stad ontvangt ook nieuwe raadgevers, kortom eene nieuwe overheid. Wij weten, wie die overheid zijn zal: onze Heere Jezus Christus en Zijn Apostelen, die op twaalf tronen zitten zullen, richtende en regeerende de twaalf stammen Israëls in den grooten dag der wedergehoorte.

En Jeruzalem zal na het gericht stad der gerechtigheid en getrouwe stad genaamd worden. Zooals ieder Bijbellezer bekend is, speelt de naam en de naamgeving een groote rol in de Schrift. Dit is niet het minst het geval bij Jesaja. De formule: zijn (haar) naam zal genoemd worden, of soortgelijke ontmoet men bij hem zoowel als bij de andere profeten gedurig, 7:3,14; 10:21,22; 8:8,10; 9:6; 35:8; 38:12; 45:25; 46:13; 61:4,12. De stad van profetendooders zal na de wederkomst des Heeren tot haar inderdaad een stad der gerechtigheid zijn en een Godgetrouwe stad, die haar recht en vrede en heiligheid uitzendt tot aan alle hoeken des aardrijks. De naam dekt hier het wezen, is eene openbaring van het wezen. Jehova Zidkenu, de Heere onze Gerechtigheid, Jer. 23:6 zal daar Zijne heerlijkheid openbaren als op geen andere plek der aarde. Nogmaals echter wordt er aan herinnerd, dat Zion, d. i. Jeruzalem en Israël, door recht zal verlost worden. Recht heeft hier de beteekenis van rechtsoefening, gericht. Eerst na den dag der groote verdrukking zal voor Israël het heil aanbreken. Dit is de doorlopende leer van Jesaja. Hare wederkeerenden zijn de terugkeerende Joden uit de tegenwoordige ballingschap. Men gevoelt, dat dit niet van de Kerk gezegd kan worden doch wel zeer gepast van het verstrooide Jodendom. Ook deze verstrooide Joden zullen alvorens hun heilzon daagt eerst bezocht worden met de strenge tucht der onkrenkbare gerechtigheid Gods. Doch het gericht zal voor hen niet vernietigend zijn, maar uitzuiverend. Twee van de drie deelen zullen volgens Zach. 13:8 uitgeroeid worden. Op dit ontzaggelijk feit wordt gezinspeeld in vers 28. 't Godlooze volk wordt dan tot asch en kaf en schuim en stoppel. Deze beelden, die wijzen op het volslagen waardelooze, worden telkens weder gebruikt ter aanduiding van de goddeloozen, die uitgeroeid worden.

De Uitroeïing der Goddeloozen

VERZEN 28 TOT 31

28. Maar er zal verbreking zijn der overtreders en der zondaars tezamen; en die den HEERE verlaten, zullen omkomen.

29. Want zij zullen beschaamd worden om der eiken wil, die gijlieden begeerd hebt, en gij zult schaamrood worden, om der hoven wil, die gij verkoren hebt;

30. Want gij zult zijn als een eik, welks bladeren afvallen, en als een hof, die geen water heeft,

31. En de sterke zal wezen tot grof vlas, en zijn werkmeester tot eene vonk, en zij zullen beiden tezamen branden, en er zal geen uitblusscher wezen.

Met drie verschillende woorden worden de goddeloozen hier aangeduid. Zij worden ten tijde des gericht's beschaamd en schaamrood om der eiken wil. Het schijnt wel dat men de afschuwelijke afgoderij van Baäl en Astarte, die met allerlei walgelijke ontucht gepaard ging, bij voorkeur onder de eikenbosschen

plaats greep. Althans daarop zinspeelt de naam eikeboomen der gerechtigheid van 61:3. Die naam slaat kennelijk tegenover deze eikeboomen der ongerechtigheid. In de twee schoone beelden van een verstervenden eik en een waterloos hof schildert de profeet eindelijk nog de goddeloozen. Hij verstaat de kunst om in eenvoudige en natuurlijke beelden veel te zeggen. Zoo ook hier. Hij geeft hier toch te kennen dat de afgoderij de oorzaak was van den kwijnenden toestand des volks in de dagen van Achaz. Een groenende en vruchtdragende boom was voor Israël het staande beeld van een godvruchtig en godvrezend man, Ps. 1. De sterke, hier de verzamelnaam voor de machtigen, zullen zijn als grof vlas en hunne zondige daden als een vonk, die dit grof of gehekeld vlas aansteekt en in lichtelaaie zet, terwijl er niemand zijn zal die dien brand kan blusschen. De zondaars zullen met hunne goddelooze werken verteerd worden. Hun zondebedrijf was de vuurvonk, die henzelf verteerde. Dit beeld is weder zeer treffend en zinrijk. Door zijne zonde ontsteekt de zondaar het vuur der hel. Hij steekt het aan, doch kan het niet blusschen.